

ታህሣሥ 12 ቀን 2003 ዓ.ም.

ዳኞች፡- ተገኔ ጌታነህ

ሐገሥ ወልዱ

ብርሃኑ አመነው

አልማው ወሌ

ዓሊ መሐመድ

አመልካች፡- አቶ ታከለ ባልቻ ቀረቡ

ተጠሪ፡- ወ/ሮ አዜብ ፀጋዬ አልቀረቡም

መዝገቡን መርምረን የሚከተለውን ፍርድ ሰጥተናል፡፡

ፍ ር ድ

ጉዳዩ የቀረበው አመልካች የሱማሌ ብሔራዊ ክልል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ችሎት የሰጠው ውሣኔ የህግ ስህተት ያለበት በመሆኑ በሰበር ታይቶ ይታረምልኝ በማለት ስላመለከቱ ነው፡፡ ክርክሩ በመጀመሪያ የታየው በጅጅጋ ዞን ከፍተኛ ፍርድ ቤት ነው፡፡ የክርክሩ መነሻ ዕቃንና ሰውን በየብስ ለማንገዝ በተደረገ ውል ምክንያት ለደረሰ ጉዳት ሊከፈል የሚገባውን የካሳ መጠን የሚመለከት ነው፡፡ በከፍተኛው ፍርድ ቤት ተጠሪ ከሳሽ አመልካች ተከላሽ በመሆን ተከራክረዋል፡፡

ተጠሪ ለሥር ፍርድ ቤት የመለያ ቁጥሩ 2612 የሆነ ሻርኝ የፎቶና የፊልም ማባኸር ማሽን ከሻርኝ ጄኔራል ትሬዲንግ ብር 200,000/ሁለት መቶ ሺህ ብር/ ገዢው ንብረትነቱ የተከላሽ/የአሁኑ አመልካች/ የሆነ የመለያ ቁጥሩ 3-12334 አይሱዙ መኪና እኔንና ዕቃውን ጅጅጋ እንዲያደርስ ተዋውለን ዕቃውን ጭኖ ወደ ጅጅጋ ስንገዝ ሐምሌ 18 ቀን 1999 ዓ.ም. ከአዋሽ አስር ኪሎ ሜትር ዕርቀት ከምትገኘው “መድን” ተብሎ ከሚጠራው መንደር አካባቢ መኪናው በመገልበጡ የፊልምና የፎቶ ማሽን ወድሟል፡፡ ስለሆነም በአደጋው ብር 200,000/ሁለት መቶ ሺህ ብር ማሽኑ በመውደሙ የደረሰብኝን ኪሣራ እንዲከፍል ይወሰንልኝ፡፡ ከዚህ በተጨማሪ በአደጋው እግራን የተሰበርኩ በመሆኑ ለደረሰብኝ ጉዳት ካሳ ብር 30,000/ሠላሳ ሺህ ብር/ ለህክምና ያወጣሁትን ብር 40,000/አርባ ሺህ ብር/ እና በመታመሜ ምክንያት የቀረብኝን ገቢ ብር 30,000/ሠላሳ ሺህ ብር/ በድምሩ ተከላሽ/የአሁኑ አመልካች/ ብር 300,000/ሦስት መቶ ሺህ ብር/ እንዲከፍለኝ በማለት ተጠሪ ክስ አቅርቦዋል፡፡ አመልካች በተከላሽነት ቀርበው ማሽኑ እየሠራ ነው፡፡ ከላሽ/ተጠሪ/ ለህክምና ብር 40,000/አርባ ሺህ ብር/ ያወጡ መሆኑን ያቀረቡት ማስረጃ የለም ማሽኑ አዲስ ወይም ያገለገለ መሆኑ አልተረጋገጠም የሚል ክርክር አቅርቦዋል፡፡

የከፍተኛ ፍርድ ቤት አመልካችና ተጠሪ ባደረጉት የዕቃና ሰው መንገዝ ውል መሠረት ከሳሽ/ተጠሪ/ ማሽኑን ጭነው ወደ ጅጅጋ ሲሄዱ አደጋው የደረሰ መሆኑን ተከላሽ/አመልካች/ ያመኑ መሆኑንና የሚያከራክረው መሠረታዊ ጭብጥ የካሳው መጠን መሆኑን በውሣኔው ከገለፀ በኋላ

ቁጥሩ 2612 የሆነው ሻርኝ የፎቶና የፊልም ማባሻርያ ማሽን ተጠሪ ብር 200,000/ሁለት መቶ ሺህ ብር/ የገዙት መሆኑን የሚያረጋግጥና ማሽኑ የወደመ መሆኑን በመግለፅ ሻርኝ ጄኔራል ትሬዲንግ ማሽኑን ካየ በኋላ በዕሉፍ እንዲረጋገጠ በመጥቀስ፣ ጉዳቱ በድንገተኛ አደጋ የደረሰ በመሆኑ አመልካች ለተጠሪ ብር 180,000/አንድ መቶ ሰማኒያ ሺህ ብር/ ይክፈል ለህክምና፣ ለጉዳት ካሳና ተጠሪ ለቀረበት ገቢ ብር 54,000/ሃምሳ አራት ሺህ ብር/ ተከላሽ ለከላሽ ይክፈል በማለት ወስኗል።

አመልካች በዚህ ውሳኔ ቅር በመሰኘት ይግባኝ ለክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ችሎት አቅርቦዋል። ይግባኝ ሰሚው ችሎት ሻርኝ ጄኔራል ትሬዲንግ ማሽኑን ከተረከበና ካየ በኋላ በማሽኑ ላይ የደረሰበት ጉዳት የለም ብለው በቃል ሲናገሩ ሰምተናል የሚል የአመልካችን ሁለት ምስክሮች ቃል ሰምቷል። ከዚያ በኋላ አመልካች ማሽኑ ጉዳት አልደረሰበትም ስለዚህ ከፍተኛ ፍርድ ቤት አመልካች ለተጠሪ ብር 180,000/አንድ መቶ ሰማኒያ ሺህ ብር/ እንድክፍል የሰጠው ውሳኔ አላግባብ ነው በማለት ውሳኔውን አሻሽሎ አመልካች ለተጠሪ ብር 25,000/ሃያ አምስት ሺህ ብር/ ለህክምና ለደረሰባት ጉዳት ካሳ እንዲክፍል በማለት ወስኗል። በዚህ ውሳኔ ተጠሪ ቅር በመሰኘት የሰበር አቤቱታ ለክልሉ ሰበር ችሎት አቅርቦዋል። የክልሉ ሰበር ችሎት የግራ ቀኙን ክርክር ከሰማ በኋላ የክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት የሰጠውን ውሳኔ በመሻር የጅጅጋ ዞን ከፍተኛ ፍርድ ቤት የሰጠውን ውሳኔ አፅንቶታል።

አመልካች ሐምሌ 29 ቀን 2001 ዓ.ም. በተፃፈ የሰበር አቤቱታ ተጠሪ የፎቶና የፊልም ማባሻርያ ማሽኑ ብልሽት እንደደረሰበት የቀረቡት ማስረጃ ሀሰተኛ ማስረጃ መሆኑን የክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ቀርበው የምስክርነት ቃል በሰጡ ሁለት ምስክሮች አረጋግጫለሁ። አደጋው የደረሰው ሹፌሩን ሽፍቶች ሊያስገድዱት መሀል መንገድ ውስጥ በመግባታቸውና ከአቅም በላይ በሆነ ምክንያት በመሆኑ ለደረሰው ጉዳት ሃላፊ ነህ መባሉ መሠረታዊ የህግ ስህተት አለበት። የከፍተኛ ፍርድ ቤት ተጠሪ ላይ ለደረሰው ጉዳት የወሰነው የካሳ መጠን የንግድ ህግ ቁጥር 597ን የሚቃረን ሆኖ እያለ የክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ችሎት እንዳለ ማፅናቱ መሠረታዊ የህግ ስህተት ያለበት በመሆኑ በሰበር ታይቶ እንዲታረምልኝ በማለት አመልክተዋል። ተጠሪ በበኩላቸው ማሽኑ የወደመ መሆኑ በዕሉፍ ከተገዛበት ድርጅት የተሰጠን ማስረጃ እያለ ስለ ማሽኑ ምንም አይነት መቃባዎች ስላላቸው ሁለት ምስክሮች ቃል አስተባብያለሁ በማለት ያቀረቡት ክርክር የህግ ድጋፍ የለውም። አመልካች ለሥር ፍርድ ቤት የላኩትን መከራከሪያ ከአቅም በላይ በሆነ ኃይል ነው አደጋው የደረሰው በማለት የቀረቡት ክርክር በህግ በኩል ተቀባይነት የሌለውና በማስረጃ ያልተረጋገጠ ነው። የክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ችሎት የሰጠው ውሳኔ መሠረታዊ የህግ ስህተት የለበትም በማለት ሰኔ 20 ቀን 2002 ዓ.ም. የተፃፈ መልስ አቅርቦዋል። አመልካች የካቲት 1 ቀን 2002 ዓ.ም. የተፃፈ የመልስ መልስ አቅርቦዋል።

ከሥር የክርክሩ አመጣጥና በሰበር የቀረበው ክርክር ከላይ የተገለፀው ሲሆን እኛም አመልካች ለተጠሪ መክፈል ያለበት የካሳ መጠን አግባብነት ካላቸው የህግ ድንጋጌዎች ጋር በማገናዘብ ውሳኔ ለመስጠት ጉዳዩን መርምረናል።

1. ጉዳዩን እንደመረመርነው ተጠሪ ብር 200,000/ሁለት መቶ ሺህ ብር/ ዋጋ ያለውን ሻርኝ የፎቶና የፊልም ማባሻርያ ማሽን ከአዲስ አበባ ወደ ጅጅጋ ለማድረስ ዋጋ ከፍለው በአመልካች ንብረት በሆነው መኪና ላይ የጫኑ መሆኑንና ንብረትነቱ የአመልካች የሆነው መኪና የመገልበጥ አደጋ የደረሰበት ስለመሆኑ አመልካችና ተጠሪ የማይካካዱበት ነጥብ ነው። ይኸም አመልካች

የተጠሪን ዕቃ በየብስ ትራንስፖርት በማጓጓዝ፣ ከመድረሻው ሥፍራ ማለትም ጅጅጋ ከተማ ለማድረስ፣ ተጠሪ በበኩላቸው የትራንስፖርት ግልጋሎት ክፍያ ለመክፈል ውል የነበራቸው መሆኑን የሚያረጋግጥ ነው። አደጋው ከደረሰ በኋላ በአመልካች መኪና ላይ ተጭኖ የነበረውን ማሽን ተጠሪ ከገዙበት ሻርን ጄኔራል ትሬዲንግ ወስደው ለማሳየት በመስማማት የፎቶና የፊልም ማባኸያ ማሽኑን ለሻርን ጄኔራል ትሬዲንግ ወስደው ያስረከቡ መሆኑ በተጠሪም ሆነ በአመልካች በኩል በቀረበው ክርክር ተገልጿል።

የከፍተኛ ፍርድ ቤት አደጋው ስለደረሰበት ማሽን ዋጋ፣ እና አጠቃላይ ባህሪያዎች በማሽኑ ላይ ስለደረሰው ጉዳይ የሚያውቀው ሻርን ጄኔራል ትሬዲንግ ማሽኑ በአደጋው ምክንያት በደረሰበት ጉዳት ሙሉ በሙሉ ከጥቅም ውጭ የወጣ መሆኑን በዕሁፍ የሰጠውን ማረጋገጫ በመቀበል፣ አመልካች ለተጠሪ ብር 180,000/አንድ መቶ ሰማኒያ ሺህ/ እንዲከፍል ወስኗል። የክልል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት ሻርን ጄኔራል ትሬዲንግ በማሽኑ ላይ ስለደረሰው ጉዳት ማሽኑን ከመረመረ በኋላ የሰጠው የሙያ አስተያየት ታዓማኒነት የለውም የሚል ከሆነ የፍትሐብሔር ሥነ ሥርዓት ሕግ ቁጥር 136(1) በሚደነግገው መሠረት ስለማሽኑ ልዩ ዕውቀት ያለው ባለሙያ በመመደብ እንዲመረመር ማድረግ ይገባው ነበር። የክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት ስለ ማሽኑ ዕውቀትና ክህሎት ያለው ድርጅት ማሽኑን ከአደጋው በኋላ መርምሮ በዕሁፍ የሰጠውን የሙያ ማረጋገጫ ማሽኑን ለሻርን ጄኔራል ትሬዲንግ ስናደርስ ማሽኑ ደህና ነው በማለት የድርጅቱ ሠራተኞች ሲናገሩ ሰምተናል የሚሉ ስለ ማሽኑ ልዩ ዕውቀትና ሙያ የሌላቸው ምስክሮች የሰጡትን የምስክርነት ቃል በመቀበል በሻርን ጄኔራል ትሬዲንግ በማሽኑ ላይ ስለደረሰው ጉዳት የቀረበውን የሙያ ማረጋገጫ ውድቅ ማድረግ፣ ልዩ ዕውቀትና ክህሎትን መሠረት በማድረግ አንድ ጉዳይ ተመርምሮ የተሰጠ የሙያ አስተያየትን ለማስተባበል የሚቻለው በጉዳዩ የተሻለ የሙያ ዕውቀትና ክህሎት ያለው ባለሙያ ጉዳዩን መርምሮ በሚያቀርበው የሙያ አስተያየት “ነው” የሚለውን የማስረጃ ህግ መርህና የፍትሐብሔር ሥነ ሥርዓት ሕግ ቁጥር 136(1) ድንጋጌ መሠረታዊ ይዘትና መንፈስና ዓላማ ጋር የማይጣጣም ሆኖ አግኝተነዋል። ስለሆነም የክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ችሎት የሙያ ምርመራ በማድረግ የቀረበን ማረጋገጫ መሠረት በማድረግ ከፍተኛ ፍርድ ቤት የሰጠውን ውሳኔ የሻርን ጄኔራል ትሬዲንግ ሠራተኞች ማሽኑ ደህና ነው በማለት ሲናገሩ ሰምተናል የሚሉ ሁለት ምስክሮችን ቃል መሠረት በማድረግ መሻሩ ስህተት ነው በማለት የሰጠው ውሳኔ በአግባቡ ሆኖ ስላገኘነው አመልካች በዚህ በኩል ያቀረቡትን ክርክር አልተቀበልነውም።

አመልካች አደጋው የደረሰው ከአቅም በላይ በሆነ ምክንያት ነው በማለት ያቀረበው ክርክር ለሥር ፍርድ ቤት ያልቀረበና በይግባኝና በሰበር ደረጃ ያላነሱት በመሆኑ ውድቅ መደረጉ በአግባቡ ሆኖ አግኝተነዋል። ስለሆነም የመለያ ቁጥሩ 2612 የሆነው የተጠሪ ማሽን ጅጅጋ ለማድረስ ዋጋ ተቀብሎ ከጫነ በኋላ የማሽኑ ደህንነት በተጠበቀበት ሁኔታ ያላደረሰና መንገድ ላይ በደረሰው አደጋ ማሽኑ ሙሉ በሙሉ ከአገልግሎት ውጭ በመሆኑ አመልካች ለተጠሪ ብር 180,000/አንድ መቶ ሰማኒያ ሺህ ብር/ እንዲከፍል የከፍተኛው ፍርድ ቤት የሰጠውን ውሳኔ የክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ችሎት ማዕናቱ ዕቃን በየብስ ትራንስፖርት ስለማጓጓዝ የወጡትን የንግድ ህግ ድንጋጌዎች መሠረት ያደረገ በመሆኑ የአመልካችን ክርክር አልተቀበልነውም።

2. አመልካችና ተጠሪ የዕቃ ማጓጓዣ ውል ብቻ ሳይሆን ተጠሪን ከአዲስ አበባ እስከ ጅጅጋ ለማጓጓዝ አመልካቹ ተስማምቶ እየተጓዙ እያለ መኪናው በደረሰበት የመገልበጥ አደጋ በተጠሪ ላይ ሃያ ኻርሰንት(20%) ጉዳት የደረሰባቸው መሆኑ በኢትዮ ተቢብ ሆስፒታል በተሰጠ የዕሁፍ ማስረጃ የተረጋገጠ መሆኑን ከፍተኛው ፍርድ ቤት በውሳኔው ውስጥ ገልጿል። አመልካች

ተጠሪ ለደረሰባቸው ጉዳት የህክምና ወጭ በሚል ብር 9,000/ዘጠኝ ሺህ ብር/ ለአመልካች የክፍሉ መሆኑ በሥር ፍርድ ቤት ተረጋግጧል። የከፍተኛው ፍርድ ቤት አመልካች በተጠሪ ላይ ለደረሰው ጉዳት ሊከፍል የሚገባውን የካሳ መጠን ያሰላው ከውል ውጭ የሚደርስ ሃላፊነት ህግ ድንጋጌዎችን መሠረት በማድረግ ነው። ሆኖም አመልካች ለተጠሪ ሊከፍል የሚገባው የካሳ መጠን መሰላት የሚገባው በንግድ ህግ አንቀጽ 597 ድንጋጌዎች መሆን ያለበት ሆኖ አግኝተነዋል። በንግድ ህግ አንቀጽ 597 ንዑስ አንቀጽ 1 አንድ ሰውን ለመጓጓዣ ውል የተዋዋለ ሰው በጉዞ ወቅት በሰውየው ላይ ለደረሰው ጉዳት መክፈል የሚገባው የካሳ መጠን ከብር 40,000/አርባ ሺህ ብር/ መብለጥ እንደሌለበት ይደነግጋል።

አመልካች ተጠሪ ብር 9,000/ዘጠኝ ሺህ ብር/ ለህክምና ወጭ እንዲሆን የሰጡ መሆኑ ተረጋግጧል። ይህ ከሆነ ከላይ በጠቀስነው የህግ ድንጋጌ መሠረት አመልካች ለተጠሪ ሊከፍሉት የሚገባው ቀሪ የካሳ ገንዘብ ብር 31,000/ሠላሳ አንድ ሺህ ብር/ ብቻ ነው። ከዚህ አንጻር ስንመለከተው የክልሉ ጠቅላይ ፍ/ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት የጅጅጋ ዞን ከፍተኛ ፍርድ ቤት የሰጠውን ውሳኔ በንግድ ህግ ቁጥር 597 ንዑስ አንቀጽ 1 መሠረት ሳይሻሻል ተጠሪ በአመልካች መኪና ሲጓጓዙ ለደረሰባቸው ጉዳት አመልካች ካሳ ብር 54,000/ሃምሳ አራት ሺህ ብር/ ሊከፍል ይገባል በማለት የሰጠው ውሳኔ መሠረታዊ የህግ ስህተት ያለበት ሆኖ አግኝተነዋል። ስለሆነም ይህንን የውሳኔ ክፍል በፍትሐብሔር ሥነ ሥርዓት ሕግ ቁጥር 348(1) መሠረት በማሻሻል፣ አመልካች በተጠሪ ላይ ለደረሰው የአካል ጉዳት ሊከፍል የሚገባው ብር 40,000 /አርባ ሺህ ብር/ ሲሆን ከዚህ ውስጥ ብር 9,000/ዘጠኝ ሺህ ብር/ የክፍሉ መሆኑ ስለተረጋገጠ አመልካች የሚቀርቡት የብር 31,000/ሠላሳ አንድ ሺህ ብር/ ብቻ ነው በማለት ወስነናል።

በአጠቃላይ ከላይ በገለፅናቸው ምክንያቶች የክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ችሎት በተጠሪ ማሸን ላይ ለደረሰው ጉዳት አመልካች ለተጠሪ ብር 180,000/አንድ መቶ ሰማኒያ ሺህ ብር/ ይክፈል በማለት የሰጠው ውሳኔ በአግባቡ ሆኖ አግኝተነዋል። አመልካች በተጠሪ ላይ ለደረሰው የአካል ጉዳት የሚከፍለውን የካሳ መጠን በማሻሻል አመልካች ለተጠሪ ከዚህ በፊት ከክፈለው ብር 9,000 /ዘጠኝ ሺህ ብር/ በተጨማሪ ብር 31,000/ሠላሳ አንድ ሺህ ብር/ ብቻ ሊከፍል የሚገባው ሆኖ አግኝተነዋል። በአጠቃላይ አመልካች ለተጠሪ ሊከፍል የሚገባው ብር 211,000/ሁለት መቶ አሥራ አንድ ሺ ብር/ ብቻ ነው በማለት ወስነናል።

ው ሣ ኔ

1. የሱማሌ ክልል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ችሎት የሰጠው ውሳኔ ተሻሽሏል።
2. አመልካች ለተጠሪ ብር 211,000/ሁለት መቶ አሥራ አንድ ሺህ ብር/ ሊከፍል ይገባል በማለት ወስነናል።
3. በዚህ ፍርድ ቤት ግራቀኙ ያወጡትን ወጭና ኪሳራ ለየራሳቸው ይቻሉ። መዝገቡ ወደ መዝገብ ቤት ይመለስ።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት፤

ዘበ.